

PARTICULARITĂȚI ALE PROCESULUI DE MANAGEMENTUL RISCURILOR ÎN ECONOMIA SOCIALĂ*

ASPECTS OF THE RISK MANAGEMENT PROCESS IN THE SOCIAL ECONOMY *

Dr. Cadru didactic asociat la Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iași, CREATIV IQ SRL, Consultant Senior

**VALENTIN –
PETRU
MAZAREAU**

PhD. Associate Teaching Assistant at Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iași, CREATIV IQ SRL, Senior Consultant

Rezumat: Cu o gamă largă de accepțiuni, de la eveniment probabilistic și până la leac pentru imperfecțiunile pieței¹, cauzate de conflictele de interes dintre acționari și distorsiunile determinate de taxe, costuri de tranzacție și sistemele legislative, de la pierdere potențială până la posibilitatea de a beneficia de o oportunitate, riscul este un fenomen ce nu trebuie ignorat. Cunoașterea și înțelegerea riscurilor interne și externe care pot avea impact asupra organizației, precum și asigurarea că aceste riscuri sunt administrate în manieră optimă, ar trebui să fie una din primele priorități ale conducerii unei organizații.

Cuvinte cheie: risc, managementul riscului, economie socială

RISC ȘI MANAGEMENTUL RISCULUI – DELIMITARE CONCEPTUALĂ

Nu putem vorbi despre procesul de management al riscului sau despre instrumentele sale specifice până ce nu înțelegem conceptul de risc și de management al riscului.

Summary: With a wide range of meanings, from probabilistic events to the cure for market imperfections caused by conflicts of interest between shareholders and distortions of taxes, transaction costs and legal systems, from potential losses to the possibility of benefiting from an opportunity, risk is a phenomenon that should not be ignored. Knowing and understanding the internal and external risks that can impact the organization, as well as ensuring that these risks are optimally managed, should be one of the top priorities of an organization's management.

Keywords: risk, risk management, social economy

RISK AND RISK MANAGEMENT - CONCEPTUAL BOUNDARIES

We cannot talk about the risk management process or its specific tools until we understand the concept of risk and risk management.

Therefore, by risk we mean the future event and uncertain in terms of the time of occurrence and effects, able to directly affect the objectives of the organization and which requires the implementation of management measures. These measures

¹ *NOTA: lucrarea de față conține paragrafe extrase din cartea scrisă de autor (Măzăreanu, P.V., *Economia Digitală și Managementul Riscurilor*, Ed. Tehnopress, Iași, 2010)

Kaen, F.R., Risk Management, Corporate Governance and the Modern Corporation, in Frenkel, M., Hommel, U., Rudolf, M. (editors), *Risk Management: Challenge and opportunity*, Ed. Springer, New York, 2000, p.259

Așadar, prin risc înțelegem evenimentul viitor și incert din punct de vedere al momentului apariției și al efectelor, capabil să afecteze în mod direct obiectivele organizației și care impune implementarea unor măsuri de administrare. Aceste măsuri pot fi de diminuare a șanselor de apariție sau a dimensiunii impactului atunci când rezultatul ar fi contrar obiectivelor sau de maximizare a șanselor de apariție a evenimentului atunci când efectul ar fi unul pozitiv. Mai departe, managementul riscului reprezintă un proces complex, derulat într-o manieră statică și/sau dinamică, de identificare, analiză și răspuns la riscurile la care este expusă o organizație, în vederea protejării valorilor sale (ex.: sociale, informaționale, componentelor hardware și software, echipamentelor, clădirilor și resurselor umane etc.) de amenințările care pot apărea din exteriorul sau interiorul organizației. Acest proces presupune analiza mediului intern și extern în care organizația își desfășoară activitatea, identificarea riscurilor, evaluarea riscurilor (calitativă și/sau cantitativă), dezvoltarea și implementarea planului de răspuns la risc, controlul răspunsului la risc, monitorizarea riscurilor identificate, dar și a mediului intern și extern în vederea identificării de noi situații de risc și nu în ultimul rând, dezvoltarea unui mediu propice asigurării comunicării despre risc și managementul riscului de-a lungul întregului proces.

can be to reduce the chances of occurrence or the magnitude of the impact when the result would be contrary to the objectives or to maximize the chances of occurrence of the event when the effect would be positive. Furthermore, risk management is a complex process, carried out in a static and / or dynamic manner, to identify, analyze and respond to the risks to which an organization is exposed, in order to protect its values (eg: social, informational, components hardware and software, equipment, buildings and human resources, etc.) from threats that may arise from outside or inside the organization. This process involves the analysis of the internal and external environment in which the organization operates, risk identification, risk assessment (qualitative and / or quantitative), development and implementation of risk response plan, risk response control, monitoring of identified risks and the environment. internal and external in order to identify new risk situations and last but not least, to develop an environment conducive to ensuring risk communication and risk management throughout the process.

CONTEXT ANALYSIS. ABOUT THE VALUE AND VALUES OF THE SOCIAL ECONOMY

In order to be able to make well-informed decisions about risk response measures and how to implement cost-effective solutions (eg cost-effective), it is essential to adopt a methodology that addresses these issues. in terms of costs and

ANALIZA CONTEXTULUI. DESPRE VALOARE ȘI VALORILE ECONOMIEI SOCIALE

Pentru a se putea lua decizii bine fundamentate despre măsurile de răspuns în fața riscului și despre modalitatea de a implementa soluții eficiente (ex.: din punct de vedere al costului), este esențial să se adopte o metodologie care să se refere la aceste probleme în termeni de costuri și beneficii. Acest aspect îl reprezintă procesul de analiză și evaluare a riscului.

Dar pentru a putea vorbi despre analiză, evaluare, identificare etc. trebuie să începem cu începutul: și anume, să înțelegem mediul intern și extern al afacerii. Mai exact, analiza contextului. Aceasta presupune:

- analize SWOT și/sau PESTLE;
- descrierea scopurilor și obiectivelor organizației;

benefits. This is the process of risk analysis and assessment.

But to be able to talk about analysis, evaluation, identification, etc. we have to start with the beginning: namely, to understand the internal and external environment of the business. Specifically, context analysis. This means:

- SWOT and / or PESTLE analyzes;
- description of the goals and objectives of the organization;
- description of the activities or system to be analyzed;
- description of the organization's values and the relationships between these values;
- specifying the security requirements necessary to be implemented in order to protect the identified values.

We can „explain” this scenario by referring to the following chart:

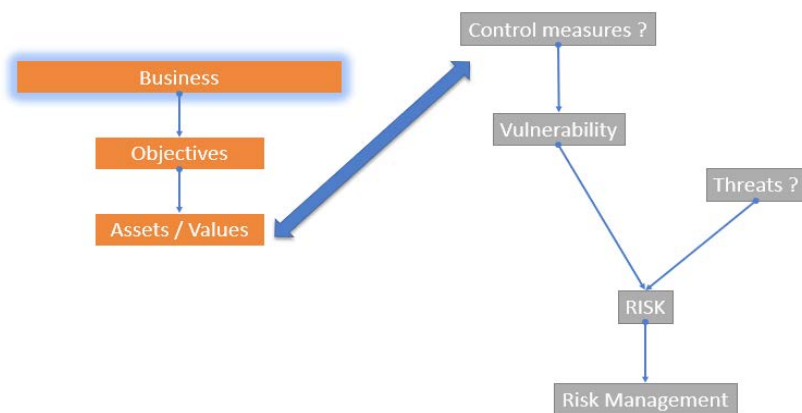


Fig 1 The place of context analysis in the risk management system

- descrierea activităților sau a sistemului care va fi supus analizei;
- descrierea valorilor organizației și a relațiilor existente între aceste valori;

In other words: a business pursues a series of objectives; objectives that are based on a series of values (resources, capabilities), values that must be protected by con-

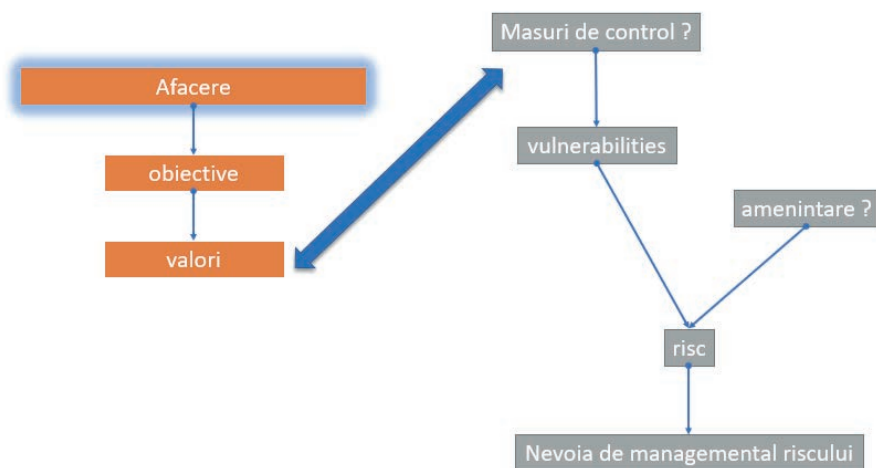
- precizarea cerințelor de securitate necesare a fi implementate în vederea protejării valorilor identificate.

Putem “explica” acest scenariu prin trimiterea la următorul grafic:

Altfel spus: o afacere urmărește o serie de obiective; obiective ce se sprijină pe o serie de valori (resurse, capacități), valori ce trebuie protejate prin măsuri de control. Cu titlu

trol measures. By way of example, values may be:

- elements of confidentiality, integrity, accessibility if we talk about objectives related to information security;
- elements of resources, calendar planning, quality if we talk about objectives related to project management;
- elements of business processes,



Figură 1 Locul analizei contextului în sistemul de management al riscului

exemplificativ, valori pot fi:

- elemente de confidențialitate, integritate, accesibilitate, dacă vorbim despre obiective ce țin de securitate informațională;
- elemente de resurse, planificare calendaristică, calitate, dacă vorbim despre obiective ce țin de managementul de proiect;
- elemente de procese de afacere, parteneri de afacere, produs / serviciu / tehnologie, persoane (resursa umană), dacă vorbim despre obiective ce țin de sectorul managementul serviciilor IT.

business partners, product / service / technology, people (human resources) if we talk about objectives related to the IT services management sector.

We can thus see that the risk management process will have to take into account values such as ¹:

- digitization and intensive use of information and communication technologies;
- coding of knowledge;

¹ Sharma, S.K., Socio-economic impacts and influences of e-commerce in a digital economy in Kehal, H.S., Singh, V.P., *Digital Economy: Impacts, influences and challenges*, Ed. Idea group publishing, Hershey, 2005, p. 3

Putem astfel constata faptul că procesul de management al riscului va trebui să țină cont de valori precum²:

- digitizarea și folosirea intensă a tehnologiilor informaționale și de comunicație;
- codificarea cunoștințelor;
- transformarea informațiilor în produse;
- apariția de noi mijloace de organizare a muncii și producției.

Sau, dacă pe de-o parte s-a ajuns la dezvoltarea modelelor de afaceri și la productivitate economică, pe de altă parte au apărut fenomene precum³:

- nevoia de noi mijloace de protecție a dreptului de proprietate intelectuală (protejarea informației prin copyright, patente, brevete, secrete comerciale vis-a-vis de programele de file sharing, lipsa filtrelor la trimiterea de emailuri din cadrul companiei etc.);
- nevoia de noi mijloace de protecție și asigurare a intimității persoanelor (securitatea datelor în mediul electronic, supravegherea electronică etc.);
- redefinirea mijloacelor de protecție a informației – nevoia de noi mijloace de asigurare a confidențialității, integrității și accesibilității informației;
- separarea celor care au acces la informație de cei ce nu au – concept ce poartă numele de digital divide;
- nivelul impactului social (un mai bun acces la informație și posibi-

- transforming information into products;
- the emergence of new means of organizing work and production.

Or, if on the one hand there has been the development of business models and economic productivity, on the other hand there have been phenomena such as ²:

- the need for new means of protection of intellectual property rights (protection of information through copyright, patents, patents, trade secrets regarding file sharing programs, lack of filters when sending emails within the company, etc.);
 - the need for new means of protection and assurance of privacy (data security in the electronic environment, electronic surveillance, etc.);
 - redefining the means of information protection - the need for new means to ensure the confidentiality, integrity and accessibility of information;
 - separating those who have access to information from those who do not - a concept called digital divide;
 - level of social impact (better access to information and educational opportunities through electronic means);
 - the level of psychological impact (online communities regarding alienation and social phobia);
- Analiza contextului aduce în prim plan și particularitatea afacerilor

² Sharma, S.K., Socio-economic impacts and influences of e-commerce in a digital economy in Kehal, H.S., Singh, V.P., *Digital Economy: Impacts, influences and challenges*, Ed. Idea group publishing, Hershey, 2005, p. 3

³ Măzăreanu, P.V., *Economia Digitală și Managementul Riscurilor*, Ed. Tehnopress, Iași, 2010

² Măzăreanu, P.V., *Economia Digitală și Managementul Riscurilor*, Ed. Tehnopress, Iași, 2010

lități de educație prin mijloacele electronice);

- nivelul impactului psihologic (comunitățile online vis-a-vis de înstrăinarea și fobia socială);

Analiza contextului aduce în prim plan și particularitatea afacerilor din sectorul economiei sociale. Așadar, toate de mai sus (și poate și altele) rămân valabile ca parte componentă a oricărei afaceri, dar la acestea se adaugă valorile de bază ale economiei sociale.

Primul pas, obiectivele specifice ale unei astfel de afaceri sunt:

- consolidarea coeziunii economice și sociale;
- ocuparea forței de muncă;
- dezvoltarea serviciilor sociale.

Pentru a înțelege și extrage valorile afacerilor din economie socială (așadar, aspecte ce trebuie urmărite și protejate), aruncăm o privire peste principiile economiei sociale (extras)⁴:

- prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;
- solidaritate și responsabilitate colectivă;
- convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;
- control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate;
- alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de interes general, ale unei colectivități sau în interesul personal nepatrimonial al membrilor.

din sectorul economiei sociale. Așadar, toate de mai sus (și poate și altele) rămân valabile ca parte componentă a oricărei afaceri, dar la acestea se adaugă valorile de bază ale economiei sociale.

The first step, the specific objectives of such a business are:

- strengthening economic and social cohesion;
- employment;
- development of social services.

To understand and extract the values of business from the social economy (therefore, aspects that need to be pursued and protected), let's take a look at the principles of the social economy³ (excerpt):

- priority given to the individual and social objectives over the increase of profit;
- solidarity and collective responsibility;
- the convergence between the interests of the associated members and the general interest and / or the interests of a community;
- democratic control of the members, exercised over the activities carried out;
- allocating the largest part of the profit / financial surplus to achieve the objectives of general interest, of a community or in the personal non-patrimonial interest of the members.

From a certain point of view, things may seem even simpler in this area because we know exactly what activities can be done:

- the production of goods, the pro-

⁴ <https://alaturidevoi.ro/economie-sociala/>

³ <https://alaturidevoi.ro/economie-sociala/>

Dintr-un anumit punct de vedere, lucrurile pot să pară chiar mai simple în acest domeniu pentru că știm cu exactitate și ce activități pot fi derulate:

- producerea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări care contribuie la bunăstarea comunității sau a membrilor acesteia;
- promovarea, cu prioritate, a unor activități care pot genera sau asigura locuri de muncă pentru încadrarea persoanelor aparținând grupului vulnerabil;
- dezvoltarea unor programe de formare profesională dedicate persoanelor din grupul vulnerabil;
- dezvoltarea serviciilor sociale pentru creșterea capacității de inserție pe piața muncii a persoanelor din grupul vulnerabil.

În vederea identificării valorilor expuse la risc se poate folosi metoda centrelor de risc, o metodă construită după un model ce vizualizează fiecare entitate ca o combinație a cinci mari categorii de resurse.

Cele cinci categorii de resurse sunt următoarele:

- uman - angajații organizației (nu toate resursele umane intră în categoria angajați);
- tehnic - este vorba de echipamentele aflate sub controlul organizației;
- informațional - fluxurile informaționale din cadrul organizației, precum și cele schimbate cu partenerii de afaceri;
- piața comercială - toate bunurile și serviciile tranzacționate cu partenerii (furnizori, subcontractori, clienți) sau cu administrația publică;

vision of services and / or the execution of works that contribute to the well-being of the community or its members;

- promoting, with priority, activities that can generate or provide jobs for the employment of persons belonging to the vulnerable group;
- development of vocational training programs dedicated to people in the vulnerable group;
- development of social services to increase the capacity of people from the vulnerable group to enter the labor market.

In order to identify the values exposed to risk, the risk centers method can be used, a method built according to a model that visualizes each entity as a combination of five major categories of resources. The five resource categories are as follows:

- human - employees of the organization (not all human resources fall into the category of employees);
- technical - it is about the equipment under the control of the organization;
- informational - information flows within the organization, as well as those exchanged with business partners;
- commercial market - all goods and services traded with partners (suppliers, subcontractors, customers) or with the public administration;
- financial - all financial flows in the organization.

- financiar - toate fluxurile financiare din organizație.

Metoda centrelor de risc va grupa aceste resurse după modul în care ele participă la atingerea diverselor obiective⁵ ale organizației.

Modalitatea de grupare / descompunere este prezentată mai jos:

- obiectivul general al organizației (totodată și obiectivul managerului) este divizat în atâtea obiective câte persoane direct subordonate există;
- similar, fiecare din aceste persoane are un număr de subordonați direcți, astfel obiectivul urmărit se descompune în atâtea obiective câți subordonați direcți au sarcina de a-i raporta;
- procedura se oprește acolo unde obiectivul nu mai poate fi descompus (nu există obiective de nivel inferior a căror îndeplinire duc la îndeplinirea obiectivului superior din care au luat naștere), iar la îndeplinirea acestuia participă toate clasele de resurse; acest ultim nivel de granularitate reprezintă centrul de risc.

Pentru fiecare centru de risc identificat se vor utiliza instrumentele și tehnicile de identificare a riscurilor prezentate în secțiunile precedente pentru a realiza o diagnosticare a expunerii. La acest nivel, un rol important îl are interviuarea fiecărui manager al centrelor de risc, un interviu orientat spre identificarea scopurilor și obiectivelor pe care

The risk center method will group these resources according to how they participate in achieving the various organization's objectives⁴.

The grouping / decomposition method is shown below:

- the general objective of the organization (also the objective of the manager) is divided into as many objectives as there are directly subordinated persons;
- similarly, each of these persons has a number of direct subordinates, so the objective pursued is broken down into as many objectives as the direct subordinates have the task of reporting to them;
- the procedure stops where the objective can no longer be broken down (there are no lower-level objectives whose fulfillment leads to the achievement of the higher objective from which they arose), and all classes of resources participate in its fulfillment;
- this last level of granularity is the center of risk.

For each identified risk center, the risk identification tools and techniques presented in the previous sections will be used to perform an exposure diagnosis. At this level, an important role is played by the interview of each manager of the risk centers, an interview aimed at identifying the goals and objectives

⁵ Modelul poate fi extins iar în loc de obiectiv să luăm în calcul un proces de afaceri. Modelul poate funcționa și atunci când vorbim de descompunerea unei activități în mici activități (vezi modul de lucru în planificarea proiectelor).

⁴ The model can be extended and instead of the objective to consider a business process. The model can also work when we talk about breaking down an activity into small activities (see how to work in project planning).

le urmărește în administrarea departamentului de care aparține și a resurselor (umane, materiale, informaționale etc.) existente în departament. Este partea de identificare a valorilor ce necesită a fi protejate.

Interviul trebuie să surprindă și identificarea vulnerabilităților și a riscurilor ce pot apărea, precum și modul în care managerul interviuat vede administrarea acestor riscuri. Este indicat ca aceste interviuri să conțină și diverse scenarii în așa fel încât managerul să fie *forțat* să gândească pe cazuri reale.

Această abordare doar la nivel de centru de risc nu este suficientă. Este esențial a avea o privire largă, o abordare a sistemului care să includă relațiile dintre toate centrele de risc, interacțiunile dintre acestea și dintre acestea și mediul din care fac parte. Totodată, trebuie să se țină cont de faptul că procesul este unul ierarhic, de jos în sus, procesul repetându-se la nivelul fiecărui centru de risc pentru identificarea riscurilor particulare respectivului nivel de granularitate.

Pentru exemplificare, extindem modelul la cazul proceselor de afaceri. Primul pas este analiza proceselor de afaceri și identificarea proceselor critice. Pentru toate aceste procese identificăm valorile critice (obiecte) ce necesită a fi protejate. Fiecare astfel de obiect urmează să fie descompus în obiecte de clasă secundară. Cu cât procesele de afaceri sunt mai complexe, cu atât modelul este mai complex. Nivelul până la care se merge cu descompunerea pe obiecte secundare (granularita-

he pursues in the administration of the department to which he belongs and the resources (human, material, information, etc.) existing in the department. . It is the part of identifying the values that need to be protected.

The interview should also capture the identification of vulnerabilities and risks that may arise, as well as how the interviewed manager views the management of these risks. It is advisable that these interviews also contain various scenarios so that the manager is forced to think about real cases. This approach at the risk center level alone is not enough. It is essential to have a broad view, an approach to the system that includes the relationships between all risk centers, the interactions between them and between them and the environment to which they belong. At the same time, it must be taken into account that the process is a hierarchical one, from the bottom up, the process being repeated at the level of each risk center to identify the particular risks of that level of granularity.

For example, we extend the model to business processes. The first step is to analyze business processes and identify critical processes. For all these processes we identify the critical values (objects) that need to be protected. Each such object is to be broken down into second-class objects. The more complex the business processes, the more complex the model. The level of decomposition into secondary objects (granu-

tea) ține de managerul de risc (este o componentă subiectivă). Este important să se înțeleagă modul de grupare și descompune a obiectelor, pentru că nu întotdeauna este util a se insista pe această descompunere până la un nivel de granularitate foarte ridicat. Și iată un exemplu: dacă am dori să analizăm serviciul de email, atunci am descompune acest proces în: server de email, server de aplicații, server pentru sistemul de operare, conexiune rețea, clientul de email, calculatorul personal (desktop sau laptop), echipamentul de furnizare a energiei electrice etc.. Astfel că, dacă vom trece la analiza riscului pentru fiecare dintre aceste componente și vom implementa măsuri de control, rezultatul va fi implementarea de măsuri de control la nivelul serviciului de email de la care am plecat. Însă dacă obiectul principal este calculatorul de tip desktop oare ar fi util a-l descompune în placă de bază, procesor, mouse, tastatură etc.? Răspunsul ține de atitudinea față de risc a managerului de risc. De exemplu, ar putea fi nevoie de o astfel de descompunere dacă am cunoaște, din diverse studii interne sau externe, că, de exemplu, procesoarele de un anumit tip sunt mai lente decât altele sau că un anumit tip de placă video suportă sau nu prelucrarea grafică de o anumită calitate. Evident, aceste aspecte trebuie fie importante pentru o organizație.

CONCLUZII

Procesul de management al riscului se derulează pe baza unui model

larity) depends on the risk manager (it is a subjective component). It is important to understand how to group and decompose objects, because it is not always useful to insist on this decomposition to a very high level of granularity. And here's an example: if we wanted to analyze the email service, then we would break this process down into: email server, application server, operating system server, network connection, email client, personal computer (desktop or laptop), electricity supply equipment, etc. So, if we move on to the risk analysis for each of these components and implement control measures, the result will be the implementation of control measures at the level of the email service from which we left. But if the main object is the desktop computer, would it be useful to break it down into the motherboard, processor, mouse, keyboard, etc.?

The answer lies in the risk manager's attitude towards risk. For example, such a breakdown may be needed if we know from various internal or external studies that, for example, processors of a certain type are slower than others or that a particular type of video card supports or does not support processing graphics of a certain quality. Obviously, these issues need to be important to an organization.

CONCLUSIONS

The risk management process is based on a chosen model. But it is this dependence on a model that

ales. Dar tocmai această dependență de un model generează un nou risc: riscul de model⁶. Evitarea acestui risc se face prin cercetare în vederea îmbunătățirii modelelor și adaptării acestora la situația proprie. Iar această cercetare se materializează prin documentare, teste de stres și verificări ale integrității modelelor etc. În nici un caz nu trebuie să se considere întregul sistem ca un obiect individual, unic, pentru că atunci va fi extrem de dificil a se identifica un anumit risc ce apare la nivelul unei componente a acestui sistem.

generates a new risk: model risk⁵. Avoiding this risk is done through research in order to improve the models and adapt them to their own situation. And this research materializes through documentation, stress tests and model integrity checks, etc. In no case should the whole system be considered as an individual, unique object, because then it will be extremely difficult to identify a certain risk that appears at the level of a component of this system.

BIBLIOGRAFIE

1. Crouhy, M., Galai, D., Mark, R. The essential of risk management, Ed. Mc.Graw-Hill, New York, 2006, p.347
2. Kaen, F.R., Risk Management, Corporate Governance and the Modern Corporation, in Frenkel, M., Hommel, U., Rudolf, M. (editors), Risk Management: Challenge and opportunity, Ed. Springer, New York, 2000
3. Măzăreanu, P.V., Economia Digitală și Managementul Riscurilor, Ed. Tehnopress, Iași, 2010
4. Sharma, S.K., Socio-economic impacts and influences of e-commerce in a digital economy in Kehal, H.S., Singh, V.P., Digital Economy: Impacts, influences and challenges, Ed. Idea group publishing, Hershey, 2005
5. ***, <https://alaturidevoi.ro/economie-sociala/>

REFERENCES

1. Crouhy, M., Galai, D., Mark, R. The essential of risk management, Ed. Mc.Graw-Hill, New York, 2006, p.347
2. Kaen, F.R., Risk Management, Corporate Governance and the Modern Corporation, in Frenkel, M., Hommel, U., Rudolf, M. (editors), Risk Management: Challenge and opportunity, Ed. Springer, New York, 2000
3. Măzăreanu, P.V., Economia Digitală și Managementul Riscurilor, Ed. Tehnopress, Iași, 2010
4. Sharma, S.K., Socio-economic impacts and influences of e-commerce in a digital economy in Kehal, H.S., Singh, V.P., Digital Economy: Impacts, influences and challenges, Ed. Idea group publishing, Hershey, 2005
5. ***, <https://alaturidevoi.ro/economie-sociala/>

MAZAREANU Valentin
CREATIV IQ SRL, Consultant Senior
valentin.mazareanu@gmail.com

⁶ Crouhy, M., Galai, D., Mark, R. *The essential of risk management*, Ed. Mc.Graw-Hill, New York, 2006, p.347

⁵ Crouhy, M., Galai, D., Mark, R. *The essential of risk management*, Ed. Mc.Graw-Hill, New York, 2006, p.347